

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/196/2015
Identifikačné číslo spisu:	1205228244
Dátum vydania rozhodnutia:	29.11.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:1205228244.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Heleny Haukvitzovej a členov senátu JUDr. Soni Mesiarkinovej a JUDr. Mariána Sluka, PhD., v spore žalobkyne FREE ZONE SIPOX, a.s., so sídlom v Bratislave, Kopčianska 92, IČO: 35 749 245, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo financií Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 5, IČO: 00 151 742, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp.zn. 50C/221/2005, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 17. júna 2014 sp.zn. 8Co/255/2011, takto

rozhodol:

I. Dovolanie o d m i e t a.

II. Žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí prvým) z 24. novembra 2006, č.k. 50C/221/2005-141 žalobu zamietol s odôvodnením, že hoci v konaní bolo preukázané zrušenie nezákonných rozhodnutí orgánov štátu, žalobkyňa nepreukázala vznik skutočnej škody. Sankčný úrok, ktorý žalobkyňa žiadala priznať v zmysle § 262 ods. 9 a § 233 ods. 3 zákona č. 618/2002 Zb., súd nepovažoval za škodu podľa zákona č. 58/1969 Zb. a v tomto prípade poukázal aj na nedostatok pasívnej legítimácie žalovanej v konaní. Proti tomuto rozhodnutiu podala odvolanie žalobkyňa.

2. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací uznesením z 10. februára 2009 sp.zn. 8Co/38/2007, napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vec tomuto súdu vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods. 1 písm. h/ O.s.p.). V odôvodnení sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že bola splnená hmotnoprávna podmienka vzniku zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 58/1969 Zb. spočívajúca v existencii právoplatne zrušeného nezákonného rozhodnutia správneho orgánu. Za nesprávny však označil právny záver súdu prvej inštancie, že žalobkyňa nepreukázala vznik škody voči štátu s poukazom na použitie lex generalis Občianskeho zákonníka vo vzťahu k ustanoveniam zákona č.

58/1969 Zb. V zmysle § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka totiž pojem škoda zahŕňa nielen skutočnú škodu ale aj ušlý zisk. Žalobkyňa ako vlastníčka zadržovaných finančných prostriedkov mala podľa čl. 20 ods. 1 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky zaručené právo držať ich, užívať a požívať z nich plody (úroky) a nakladať s nimi podľa vlastného uváženia. Keďže len v dôsledku nezákonných rozhodnutí tieto svoje práva nemohla realizovať, záver súdu prvej inštancie o neexistencii škody vo forme ušlého zisku nemohol obstáť. Súdu prvej inštancie uložil zistiť rozsah škody vzniknutej žalobkyni v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím colných orgánov a posúdiť zodpovednostný vzťah podľa § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka s analogickým použitím § 369 ods. 2 v spojení s § 502 Obchodného zákonníka, pretože uplatnenej náhrade škody sú z hľadiska obsahu a účelu najbližšie ustanovenia Obchodného zákonníka upravujúce následky omeškania dlžníka so splnením peňažného záväzku.

3. Okresný súd Bratislava II rozsudkom (v poradí druhým) z 18. mája 2011, č.k. 50C/221/2005-359 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 78 664,14 € s 8,35 % úrokom z omeškania ročne od 1. mája 2004 do zaplatenia a náhradu trov konania. Konanie o zaplatenie 242 403,30 € s príslušenstvom zastavil. Rozhodol tak s odôvodnením, že žalobkyni vznikla škoda v príčinnej súvislosti s rozhodnutím colných orgánov, ktoré boli ako nezákonné zrušené, a to vo forme ušlého zisku predstavujúceho úrok z omeškania z neoprávnene zadržovaných finančných prostriedkov v zmysle § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Námitku premlčania vznesenú žalovanou vyhodnotil ako nedôvodnú, pretože žalobkyňa mohla vyčísliť škodu, ktorá jej nezákonnými rozhodnutiami a zadržávaním finančných prostriedkov vznikla až potom, ako jej tieto boli dňa 30. apríla 2004 colným úradom vrátené (§ 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Nestotožnil sa ani s argumentáciou žalobkyne, že medzi stranami sporu nedošlo k vzniku súkromnoprávneho vzťahu, keďže vznik záväzkového vzťahu môže nastať aj v dôsledku právnej skutočnosti, ktorou nepochybne vznik škody je. Výšku vzniknutej škody vyčísliť v zmysle ustanovenia § 369 ods. 1 Obchodného zákonníka v spojení s § 502 Obchodného zákonníka. Keďže žalovaná sa dostala do omeškania s plnením peňažného dlhu dňom 1. mája 2004, žalobkyni vznikol aj nárok na zaplatenie úroku z omeškania vo výške určenej v súlade s ustanovením § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 3 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z.z. Vo zvyšku žalobkyňa vzala žalobu späť, preto súd konanie v tejto časti zastavil podľa § 96 ods. 1 O.s.p. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. Rozhodnutie (okrem výroku o zastavení konania) napadla žalovaná odvolaním.

4. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací rozsudkom zo 17. júna 2014 sp.zn. 8Co/255/2011 rozhodnutie súdu prvej inštancie v napadnutej časti týkajúcej sa príslušenstva pohľadávky - úrokov z omeškania zmenil tak, že žalobu zamietol. Vo zvyšnej napadnutej časti týkajúcej sa veci samej rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a v časti náhrady trov konania na súde prvej inštancie rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvej inštancie. Výrok rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bola žalobkyni priznaná náhrada škody v podobe ušlého zisku vo výške 78 664,14 €, považoval odvolací súd za správny, založený na dostatočne zistenom skutkovom stave a správnej aplikácii príslušných zákonných ustanovení. Odôvodnenie rozhodnutia bolo v tejto časti dostatočné a odvolacie námietky žalovanej boli len zopakovaním argumentácie, s ktorou sa vysporiadal už súd prvej inštancie. V konaní bolo preukázané, že v dôsledku rozhodnutia colného orgánu, ktoré bolo pre nezákonnosť zrušené, nemohla žalobkyňa po dobu takmer ôsmich rokov disponovať s finančnými prostriedkami vo výške 5 359 662 Sk, ktorú sumu bez právneho dôvodu protiprávne zadržiaval štát. Námietky žalovanej o neexistencii príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a škodou boli preto nedôvodné. Vysvetlil, že je potrebné rozlišovať dva druhy škody, a to skutočnú škodu a ušlý zisk, pričom ušlý zisk je definovaný ako strata očakávaného výnosu. Pre výšku ušlého zisku je pritom rozhodujúce, k akému prospechu reálne mohlo dôjsť, ak by nedošlo k škodnej udalosti. Vzhľadom k tomu, že išlo o oblasť záväzkových obchodných vzťahov, bolo pre výpočet úroku z omeškania rozhodné ustanovenie § 502 Obchodného zákonníka. Stotožnil sa aj s výpočtom náhrady škody v podobe ušlého zisku vykonaným súdom prvej inštancie a ustanoveniami, z ktorých pri tomto výpočte vychádzal, preto rozhodnutie v tejto časti potvrdil. Pokiaľ však súd prvej inštancie priznal žalobkyni aj úrok z omeškania vo výške 8,35 % ročne zo sumy 78 664,14 € od 1. mája 2004 do zaplatenia, túto časť rozhodnutia odvolací súd považoval za nesprávnu vychádzajúc z právneho názoru, že funkcia náhrady škody je reparačná a nie obohacujúca, a preto by sa úrok z omeškania nemal sám o sebe stať prostriedkom odškodnenia. V

zmysle ustanovenia § 369 ods. 3 Obchodného zákonníka v znení účinnom do 30. apríla 2004 veriteľovi vznikol nárok na náhradu škody len v prípade, ak nebol krytý úrokmi z omeškania, pokiaľ zmluvné strany aplikáciu tohto ustanovenia dohodou nevylúčili. Akcesorický charakter úrokového vzťahu medzi dlžníkom a veriteľom vylučuje vznik práva veriteľa požadovať od dlžníka príslušenstvo z príslušenstva, pričom žiadny právny predpis nezakotvuje majetkové sankcie pre prípad omeškania dlžníka s platením príslušenstva pohľadávky. Z tohto dôvodu zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie v časti priznania úroku z omeškania zo sumy 78.664,14 € tak, že žalobu zamietol. Výrok o náhrade trov konania pred súdom prvej inštancie zrušil odvolací súd pre nepreskúmateľnosť, nakoľko z odôvodnenia rozhodnutia nebolo zrejmé, prečo súd prvej inštancie nepostupoval v zmysle § 146 ods. 2 O.s.p. a ako vyriešil otázku zavinenia strán sporu na zastavení konania pre späťvzatie žaloby vo vzťahu k určeniu pomeru úspechu strán v spore.

5. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu v jeho potvrdzujúcej časti napadla dovolaním žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“). Prípustnosť, ako aj dôvodnosť dovolania, odôvodnila ustanovením § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p. (účastníkovi sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom). Odňatie možnosti konať pred súdom videla dovolateľka v nepreskúmateľnosti rozhodnutí súdov nižšieho stupňa. Odvolaciemu súdu vytýkala, že vo svojom (prvom) zrušujúcom rozhodnutí z 25. septembra 2014 sp.zn. 8Co/277/2013 presiahol rozsah a dôvody odvolania podaného žalobkyňou, následkom čoho došlo k zrušeniu zákonného rozsudku súdu prvej inštancie. Nedostatky odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu spočívali podľa jej názoru v zjavnom rozpore tvrdenia odvolacieho súdu, že ušlý zisk zodpovedá skutočnému, reálnemu prospechu, ktorému zabránilo konanie škodcu a v napokon priznanej náhrade škody v podobe ušlého zisku vypočítanej ako úrok z omeškania podľa ustanovení Obchodného zákonníka. Namietala, že úrok z omeškania nie je škodou, ani ušlým ziskom. Úrok z úveru je totiž cena za prenechanie peňažných prostriedkov dlžníkovi, kým úrok z omeškania je sankcia za to, že dlžník mešká so splatením peňažného záväzku. Okrem toho, tu nie je daná ani pasívna legitimácia štátu, keďže k zadržaniu finančných prostriedkov došlo zo strany colného úradu. Úrok z omeškania za zadržiavané finančné prostriedky colným úradom nie je občianskoprávnym titulom, ale o ňom rozhoduje colný úrad v správnom konaní. Z týchto dôvodov žiadala napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť na nové konanie.

6. Žalobkyňa sa k dovolaniu nevyjadrila.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) ako súd dovolací [(§ 35 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)], po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 2 písm. b/ CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je potrebné odmietnuť, pretože smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné (§ 447 písm. c/ CSP). Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané 12. septembra 2014, t.j. pred 1. júlom 2016, za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“), dovolací súd postupoval v zmysle ustanovenia § 470 ods. 2 CSP (na základe ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní predtým nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované), a prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle ustanovení § 236, § 237 a § 238 O.s.p. v znení účinnom do 1. januára 2015.

7. V danom prípade je dovolaním napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo veci samej. Rozsudky odvolacieho súdu, proti ktorým bolo dovolanie prípustné, boli uvedené v § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. Dovolanie žalovanej nesmeruje proti rozsudku, ktorý bol uvedený v týchto ustanoveniach; prípustnosť dovolania preto z ustanovení § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. nevyplýva.

8. Predmetné dovolanie by bolo prípustné len vtedy, ak by v konaní došlo k procesným vadám

uvedeným v § 237 O.s.p. Žalovaná procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a ich existenciu nezistil ani dovolací súd; nepreukázaná bola tiež vada konania namietaná žalovanou (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

9. Žalovaná namietala vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., ktorú videla v nedostatočnom odôvodnení rozhodnutí odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie zakladajúcim ich nepreskúmateľnosť. Podľa stanoviska, ktoré prijalo občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu 3. decembra 2015 a je publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.

10. V zmysle citovaného stanoviska bola vada nepreskúmateľnosti rozhodnutia namietaná dovolateľkou považovaná za tzv. inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorá však v súlade s doterajšou konštantnou judikatúrou najvyššieho súdu prípustnosť dovolania nezakladala (pozri napr. sp.zn. 3 MCdo 16/2008 a 6 Cdo 84/2010, 5 MCdo 10/2010, 3 Cdo 166/2012, 4 Cdo 107/2011).

11. Len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch mohla nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladať vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., a to napríklad, ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahovalo vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie malo také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížila k „justičnému omylu“. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009). Po preskúmaní spisu dovolací súd nezistil, že by v prejednávanej veci bol dôvod pre uplatnenie (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016.

12. Potvrdzujúce rozhodnutie odvolacieho súdu (v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie) spĺňalo kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. z hľadiska formálnej štruktúry a obsahovalo aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok, pričom odvolací súd sa náležitým spôsobom zaoberal aj odvolacou argumentáciou žalovanej. Námietky žalovanej, ktorými sa snažila zdôvodniť procesnú prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., z hľadiska obsahového smerovali voči právnemu posúdeniu priznanej náhrady ušlého zisku súdmi, s ktorým dovolateľka nesúhlasila. Dovolací súd preto zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladá. Ustanovenie § 237 písm. f/ O.s.p. totiž odňatie možnosti konať pred súdom dávalo výslovne do súvislosti iba s faktickou procesnou činnosťou súdu (porušením procesných práv priznaných stranám sporu občianskym súdnym poriadkom) a nie s jeho skutkovým, či právnym hodnotením veci. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

14. Žalovaná tiež namietala, že odvolací súd vo svojom (prvom) zrušujúcom rozhodnutí z 25. septembra 2014 sp.zn. 8Co/277/2013 presiahol rozsah a dôvody odvolania podaného žalobkyňou, následkom čoho došlo k zrušeniu zákonného rozsudku súdu prvej inštancie.

15. Uvedenou námietkou žalovanej sa ale dovolací súd nemohol zaoberať, pretože predmetom dovolacieho prieskumu môže byť len to rozhodnutie a postup súdu mu predchádzajúci, proti ktorému strana sporu mimoriadny opravný prostriedok podala. Dovolací súd musí rešpektovať zámer všetkých mimoriadnych opravných prostriedkov vychádzajúci z toho, že právna istota a stabilita nastolené právoplatným rozhodnutím sú v právnom štáte narušiteľné len mimoriadne a výnimočne, za zákonom

stanovených podmienok, ktoré však v danom prípade nie sú dané. Proti zrušujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu nebolo dovolanie podané, to znamená, že toto rozhodnutie súdu ani konanie, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, nemôže byť podrobené dovolaciemu prieskumu na základe dovolania podaného proti inému rozhodnutiu súdu i keď vydanému v tom istom konaní.

16. Dovolateľka vo svojom dovolaní tiež naznačovala, že rozhodnutia súdov nižších stupňov sú vo vzťahu k priznanej náhrade ušlého zisku po právnej stránke nesprávne. Nesprávne právne posúdenie veci súdom však nebolo považované za dôvod zakladajúci prípustnosť podaného dovolania (viď R 54/2012 a viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp.zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014).

17. V danom prípade prípustnosť dovolania žalovanej nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p., ani z ustanovenia § 237 O.s.p., preto najvyšší súd dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP ako procesne neprípustné.

18. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.